

Lidská práva

Myšlenka lidských práv byla od počátku spojena s jakýmsi ne zcela přesně vymezeným pojetím přírody resp. přirozenosti. Nejvýznamnější konotací tohoto pojetí „přirozenosti“ lidských práv bylo zdůrazněné pochopení jejich nezávislosti na společenském a politickém řádu, tedy jejich nezávislosti nejen na panovníkovi a na vládních a politických (i církevních) institucích, ale také na tom, jak jsou v té či oné době chápána a interpretována. Podtržení té okolnosti, že lidská práva nejsou žádným lidským výtvořem a že nejsou lidem udílena ani propůjčována žádnou lidskou institucí, dělá z lidských práv jednak jakýsi zvláštní fakt, zvláštní skutečnost, která může být poznávána anebo zůstat nepoznána, uplatňována nebo naopak potlačována, respektována nebo popírána, ale jejíž „skutečnost“ a zejména „platnost“ není na takovém respektu a uplatňování založena, stejně tak jako jejich potlačování a popírání jim nemůže na jejich platnosti a závaznosti ničeho ubrat. To nám může připomínat velmi podobnou situaci, týkající se např. povahy geometrických obrazců a jejich vzájemných vztahů. Také kružnice, obdélník nebo trojúhelník jsou něčím, co se dalekosáhle vymyká lidské kompetenci jak ve své povaze, tak co do jejich vzájemných vztahů, i když je možno – v tom je zajisté jeden ze zdánlivých rozdílů – se o geometrii a její obrazce vůbec nestarat a dokonce o nich vůbec nevědět. Také o lidských právech je možno nic nevědět a dokonce se o ně nestarat, i když jsme se už o nich něčeho doslechli. Pro některé pracovní úkoly (některá zaměstnání) a zejména pro některé teoretické (vědecké) záměry je nejen znalost geometrie, ale naprosté uznání její závaznosti nezbytnou podmínkou; a stejně závaznou a bezvýhradnou podmínkou pro lidské společenské a politické atd. jednání je v určité době, kdy myšlenka lidských práv došla svého (byť jen částečného) pochopení a vyslovení, stále jasnější a jednoznačnější respekt k ní. To platí zejména pro evropské poměry z posledních dvou stoletích čím dál zřejměji, a na vztahu k této myšlence lze hodnotit jak smýšlení jednotlivých lidí, tak úroveň a perspektivu společenských a politických programů a hnutí.

(Praha, 030217-1.)